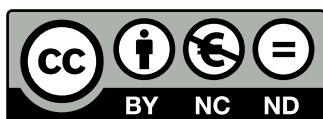

**EL LLIBRE
BLANC
DEL PATRIMONI
DE BARCELONA**

Autoria: Grup de Patrimoni de Barcelona en Comú
Edició: novembre de 2016

Aquesta obra està subjecta a la llicència de
Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional Creative Commons.
Per veure una còpia de la llicència, visiteu <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>.

Índex

1	Introducció	5
2	Estat actual de la política de Patrimoni a Barcelona	9
2.1	Dispersió de competències i recursos	9
2.2	Pèrdua de l'autoritat política	9
2.3	Feblesa en la qualitat documental	10
2.4	Dèficit d'instruments urbanístics	11
2.5	Política fiscal i inversió pública	13
3	Declaració del 29 de setembre de 2015 sobre la protecció del Patrimoni	15
4	Propostes per a una nova política de Patrimoni	21
4.1	Advocar per un canvi en la cultura del Patrimoni	22
4.2	Introduir dràstiques transformacions en l'estructura política i organitzativa de l'Ajuntament de Bbarcelona	23
4.3	Creació d'una autoritat política en matèria de Patrimoni	24
4.4	Proposar la declaració de conjunt de Patrimoni el districte de Ciutat Vella i tots els nuclis històrics de Barcelona	25
4.5	Repensar el catàleg municipal del Patrimoni des de l'òptica del segle XXI	26
4.6	Proposar la revisió de la política urbanística de tots els nuclis històrics de Barcelona	27
4.7	Dotar-se d'instruments urbanístics i lleis d'àmbit metropolità i nacional	28
4.8	Definir una política fiscal i de finançament de la conservació i la rehabilitació del Patrimoni	29
4.8.1	Política fiscal	28
4.8.2	Finançament per la rehabilitació del Patrimoni	29
4.8.3	Finançar la gestió	30
4.9	Elaborar un cens dels conflictes actuals de Patrimoni	32
4.10	Resoldre els conflictes urbanístics i de Patrimoni	37
5	Conclusió	39
6	Annexos de bibliografia i documentació	41

1

Introducció

L'origen del Llibre Blanc de Patrimoni de Barcelona cal emmarcar-lo dins una profunda reflexió sobre la trajectòria recent dels nostres nuclis històrics i en la perillosa cruïlla en la qual el neoliberalisme ha acabat situant tots els mecanismes de defensa i protecció del **Patrimoni Cultural** elaborats per les socialdemocràcies des de mitjan del segle xx. És un Llibre Blanc, perquè pretén ser un document o guia amb l'objectiu d'ajudar a comprendre, resoldre, afrontar i dissenyar una nova política de patrimoni a llarg termini i sobre les bases d'un nou model de Ciutat.

El concepte de **Patrimoni entès com a Bé Comú** s'ha anat ampliant gràcies a la intervenció del món acadèmic, de les institucions culturals, professionals i dels organismes internacionals (UNESCO), de tal forma que el focus de la seva atenció s'ha desplaçat envers els processos i les raons pels quals els monuments, els conjunts i els objectes, així com els sabers, oficis tradicionals i les múltiples expressions de la cultura, incardinades sovint amb el Patrimoni Natural, arriben a ser reconeguts com a Patrimoni Cultural.

Cal incidir en el **caràcter multidimensional del Patrimoni**. El seu valor i significat rau en els processos històrics, artístics, tècnics i científics, econòmics, socials i culturals, així com en el conjunt d'activitats i vivències que es desenvolupen al seu voltant i que, per tant, el caracteritzen. Són necessàries unes bones polítiques culturals i urbanes que en garanteixin la seva protecció alhora que la seva interpretació i gestió, i n'assegurin l'accessibilitat pública i social en sentit de visitar-lo i de gaudir-lo.

La realitat al nostre país però, es molt diferent. Actualment, una creixent mercantilització i caricaturització del patrimoni, fruit del consum turístic més superficial sembla ser l'única garantia de protecció. La intervenció dels operadors urbanístics, vista sovint com una salvació, pot convertir-se en una amenaça greu per al patrimoni perquè li atorga un valor únicament comercial. És necessari que els aspectes culturals lligats al patrimoni condicionin les polítiques turístiques i no al revés.

L'obsolescència i la desintegració dels clàssics mecanismes de protecció patrimonial, la pèrdua de recursos disponibles i el desinterès per la seva gestió així com les ingerències d'interessos aliens als de la protecció del patrimoni ha estat una realitat tangible en el rerefons del conjunt de **conflictes oberts a la ciutat de Barcelona**. No es tracta només de la pèrdua de peces de valor històric o cultural sinó del desgovern, de les bombolles econòmica, immobiliària i turística, de les crisis subsegüents, i també de l'abandonament de les polítiques culturals i dels nostres dirigents en mans dels interessos especulatiu nacionals i internacionals que, fins ara, han estat els agents que han acabat decidint sobre el futur del nostre Patrimoni.

Hem de trencar amb la ja antiquada contraposició “conservació-innovació”. Aquesta contraposició, que neix en un clima cultural de principis del segle xx, ha causat i segueix causant danys al patrimoni, aquí com a tot arreu. La conservació i la innovació no les podem seguir considerant com a dues opcions estètiques o filosòfiques contraposades. Noves descobertes tecnològiques, nous recursos estètics i visions culturals diverses i transversals han donat llum a noves pràctiques amb una millor capacitat per integrar la conservació i la innovació. Tanmateix, les noves tecnologies de la informació permeten accedir a una més gran informació, operar més activament i difondre la cultura de la forma més àmplia possible, impensable temps enrere.

La Protecció del Patrimoni cal entendre-la com un factor fonamental en la essència de la **SOSTENIBILITAT**: El desenvolupament urbà sostenible es defineix com la utilització racional del territori i el medi, i comporta conjuminar les necessitats de creixement amb la preservació dels recursos naturals i dels valors paisatgístics, arqueològics, històrics i culturals, a fi de garantir la qualitat de vida de les generacions presents i futures (Llei d'Urbanisme de Catalunya, LLUC 2004).

L'Agenda 21 de la Cultura és el primer document amb vocació mundial que aposta per establir les bases d'un compromís de les ciutats i els governs locals per al desenvolupament cultural sostenible. Parteix de la idea que la cultura realitza una contribució fonamental en el desenvolupament humà i aporta valors com la creativitat, la diversitat, la memòria o la ritualitat. El ja clàssic model dels tres pilars del desenvolupament sostenible, medi ambient, inclusió social i economia, o bé no inclou la cultura, o bé la considera només un element instrumental. Per aquest motiu, l'Agenda 21 de la Cultura proposa integrar la cultura com un element fonamental del nostre model de desenvolupament (Agenda 21 de la Cultura, 2008).

D'acord amb les reflexions exposades, el 8 de setembre de 2015 es va constituir, a partir de l'Eix d'Urbanisme de Barcelona En Comú, el **Grup de Patrimoni**, que durant un període de 10 mesos ha anat elaborant

documents, presentant ponències i aplegant informacions del conjunt de conflictes de Patrimoni oberts a la ciutat de Barcelona entre els anys 2006 i 2016. El resultat ha estat l'elaboració d'aquest Llibre Blanc que s'organitza en tres parts principals: una anàlisi de la situació actual del Patrimoni a la nostra ciutat, la “Declaració sobre la Protecció del Patrimoni” que el Grup signà el mes de setembre de 2015 i una darrera part propositiva, on es recuperen experiències de gestió exitoses i on s'exposen noves idees encaminades a portar a terme un **canvi de model i de política de Protecció del Patrimoni**.

Amb l'objectiu de renovar aquesta governança, és a dir el mandat que els ciutadans han dipositat en el nou consistori municipal, cal rescatar la responsabilitat pública de decidir dels nostres dirigents sobre l'**EVO-LUCIÓ del Patrimoni de la ciutat**, sobre allò que desapareix i allò que cal que perduri i amb quin model s'ha de gestionar. Per aquest motiu, lliurem aquests documents amb l'esperança d'ajudar a dissenyar unes noves polítiques regeneradores d'un nou model de ciutat des de l'àmbit de la Cultura del Patrimoni.

2

Estat actual de la política de Patrimoni a Barcelona

2.1 DISPERSIÓ DE COMPETÈNCIES I RECURSOS

El sistema actual d'organització descentralitzada de l'administració, estatal, autònoma i local, fa que es deleguin successivament les competències d'una administració en la següent, fins al punt que acaben sent els darrers estaments d'aquesta escala, l'administració local, és a dir, els Ajuntaments, els responsables en primera instància davant la població de la preservació del Patrimoni. Però aquesta responsabilitat s'aborda sense competències per disposar dels recursos adients i una insuficient capacitat fiscal per fer front el manteniment del propi patrimoni, i encara menys per aplicar una correcta política reguladora i disciplinària de les actuacions privades.

El frustrat projecte de Descentralització municipal, ideològicament lligat a un benintencionat concepte de “govern de proximitat”, va ser portat a terme a Barcelona de forma irregular, ja fa uns quants anys. Aquest canvis en l'estructura municipal van possibilitar, durant un cert període de temps, la creació d'organismes i oficines tècniques a peu de carrer, amb més recursos i competències, i una aproximació dels serveis tècnics municipals cap a les demandes ciutadanes, però amb unes competències limitades que a la llarga, per manca d'una direcció i d'una política coherent amb la resta de l'organització municipal, van anar desdibuixant-se, fins el retorn del neoliberalisme i la crisi econòmica.

2.2 PÈRDUA DE L'AUTORITAT POLÍTICA

La Protecció del Patrimoni a Barcelona ha anat ocupant cada cop més un paper marginal dins de l'estructura municipal. No només no existeix una única direcció coordinada i amb recursos, sinó que aquesta funció està totalment dispersa i subdividida en: el Servei d'Arqueologia, que és un òrgan independent alhora que subdividit en dues àrees dins la Direcció

de Patrimoni, Museus i Arxius de l'Institut de Cultura (ICUB); el Departament de Patrimoni Arquitectònic Històric Artístic, adscrit a la Direcció de Serveis d'Arquitectura Urbana i Patrimoni i a les Llicències d'obres dependent de la Gerència Adjunta d'Urbanisme adscrita a la Gerència d'Ecologia Urbana. A la vegada, els Districtes poden atorgar llicències fins a un límit de superfície (durant un cert període de temps alguns d'ells varen estar dotats d'un Departament de Patrimoni, actualment només a l'Eixample) i, per últim trobem l'Institut Municipal del Paisatge Urbà i Qualitat de Vida, també dependent de la Gerència d'Ecologia Urbana.

En aquest sentit, cal recordar, també, que recentment ha estat dissolta l'anomenada "Comissió Assessora d'Edificació i Patrimoni de Ciutat Vella", restant només activa la "Comissió Tècnica pel manteniment i millora de l'Eixample" vinculada a la Declaració de conjunt urbanístic protegit de l'Eixample, organismes, tots ells, de caràcter tècnico-consultiu sense cap mena de participació ciutadana. A la complexitat de l'organigrama municipal cal sumar l'anomenada "Taula de Patrimoni" creada com a òrgan tècnic de coordinació de les polítiques municipals en matèria de patrimoni, i la "Comissió Territorial del Patrimoni Cultural de la Ciutat de Barcelona" d'acord amb el Decret de la Generalitat de Catalunya 276/2005 referent a les Comissions Territorials de Patrimoni amb la vicepresidència i cinc tècnics anomenats per l'Ajuntament de Barcelona.

En conclusió, a l'Ajuntament de Barcelona hi ha diferents responsables polítics amb competències sobre el Patrimoni, que sovint poden tenir objectius i criteris diferents i contradictoris. Tanmateix, les demandes dirigides als serveis centrals per part dels Districtes, que són els que reben el judici directe dels ciutadans, moltes vegades no troben una resposta adequada. En definitiva, entre els promotors immobiliaris es prou coneguda la "drecera" per obtenir una llicència amb tots els atributs que li atorga el Pla General Metropolità (PGM), si en el òrgan territorial del Districte respectiu li posen l'accent massa pronunciat sobre algun aspecte "onerós" derivat de la protecció del Patrimoni.

2.3 FEBLESA EN LA QUALITAT DOCUMENTAL

El Catàleg procedent de 1979 era un document rigorós des del punt de vista de la seva informació, documentació i bibliografia, redactat per part d'un equip compost per tècnics i experts procedents de diverses disciplines. El seu valor va ser recollir la recerca portada a terme fins aquell moment la qual va incloure la investigació de la documentació històrica de l'aleshores Arxiu Administratiu Municipal de Barcelona.

El resultat va ser la publicació del *Catàleg del Patrimoni Arquitectònic Històric-Artístic de la Ciutat de Barcelona* el 1987, que incloïa les fitxes

dels elements i conjunts catalogats així l'Ordenança sobre protecció del Patrimoni de Barcelona. Ara bé, aquest nivell de documentació assolit passà a un segon terme quan es realitzà la informatització del **Cercador del Patrimoni de la Ciutat**, instrument d'accés públic, amb una informació molt migrada i d'un grau de qualitat documental molt discutible.

Aquest nivell de degradació ha estat probablement degut a una manca de pressupost destinat a la investigació i documentació del Patrimoni però, també, cal imputar-lo a la voluntat de despersonalitzar i diluir els atributs de l'objecte protegit i, tal vegada, posar més fàcil els processos de la seva descatalogació.

Durant els més de 35 anys que ens separen des de l'aprovació del Catàleg el 1979 no es té informació de cap estudi o recull de documentació que l'ICUB o Urbanisme hagin encarregat i, ni molt menys, la d'un plantejament seriós i dinàmic d'actualització del coneixement sobre el patrimoni urbà. En aquest sentit, el recull de documentació i el fonament científic s'han limitat només a l'aprofitament de treballs realitzats, sovint de forma molt parcial, bé amb motiu de la intervenció o desaparició en edificis de Ciutat Vella, Vila Olímpica o edificis privats –encarregats tant per l'Administració com pel sector privat-, bé per estudis de caràcter acadèmic, sense ànim de lucre o voluntaris. Una disciplina sense investigació és, sens dubte, un cap sense cervell i donarà lloc a polítiques erràtiques, amb pocs criteris o fonaments científics.

2.4 DÈFICIT D'INSTRUMENTS URBANÍSTICS

La primera figura de planejament de l'era democràtica que va fer referència a la Protecció del Patrimoni, va ser el **CATÀLEG PATRIMONI ARQUITECTÒNIC I HISTÒRICO-ARTÍSTIC** (1979), figura que anà acompanyada de l'"Ordenança sobre protecció del patrimoni arquitectònic, històric-artístic de la ciutat de Barcelona". Aprovats el 1979, tots dos instruments van tenir una gran rellevància, però varen néixer massa tard, tres anys després d'haver-se aprovat el PGM del 1976, deixant l'esmentat CATÀLEG sotmès jeràrquicament a les qualificacions del PGM, amb totes les contradiccions que comportava el conflicte d'interessos entre el reconeixement d'un sostre edificable per part del PGM i les proteccions del Catàleg del Patrimoni destinades a respectar els elements originals. Només els Béns Culturals d'interès Nacional (BCIN) per mandat exprés de la Llei de Patrimoni de 1993, s'han lliurat d'una situació insòlita, que tinguem coneixement, només s'ha produït a la ciutat de Barcelona.

Cal subratllar també, que els documents del Catàleg de Protecció de 1979 eren incomplets segons les recomanacions de la Corporació Metropo-

litana, opinió sistemàticament reiterada a cada una de les aprovacions, perquè no donaven cos jurídic a un hipotètic “*Pla Especial de Protecció del Patrimoni*”. Un Pla Especial de Protecció que, segons la legislació vigent, a més del Catàleg i les ordenances, havia d’incorporar unes Normes urbanístiques substituint les Ordenances, una definició planimètrica, una definició de les modificacions que calien fer en el PGM i un Estudi econòmic financer. Bo i així, amb aquestes mancances, tots els documents escrits des de 1979 citen com a referència l’existència d’un hipotètic “*Pla Especial de Protecció del Patrimoni*” que mai va existir com a figura completa.

Aquests documents es van anar incorporant i actualitzant des de cadascun dels districtes de la ciutat, durant un període de temps de 36 anys, entre 1979 i el 2015, i encara s’estan completant, és a dir que, en altres paraules, podríem parlar d’un planejament disgregat i, des del punt de vista urbanístic i jurídic, poc eficaç.

La gran dificultat per aplicar un “Catàleg de protecció”, era el seu ordre de rang, inferior al PGM de 1976. Només per expressa definició de la Llei del Patrimoni (a Catalunya des de l’aprovació de la Llei de 1993), els béns catalogats d’interès Nacional tenien un rang superior al PGM, però en la pràctica inaplicable si no es procedia a la Modificació del PGM, adequant les edificabilitats permeses a la volumetria del bé protegit i les qualificacions urbanístiques. S’ha de dir, doncs, que la direcció política no va voler enfrontar-se amb les implicacions que tenia la modificació del PGM aprovat 3 anys abans i l’onada de recursos que implicaria, per tant en línies generals, el conjunt de béns protegits van quedar amb el seu sostre potencial intacte, majoritàriament sempre superior, excepte que estès afectat de vial o zona verda, ja que en aquest cas no disposaria de cap edificabilitat.

El Catàleg de 1979 es va anar enriquint primer amb la declaració del Conjunt Urbanístic de l’Eixample (1984) les aportacions dels Plans Especials de Reforma Interior de la Barceloneta (1985), del Sector Oriental (1986), de la Vila de Gràcia (1986) del Raval (1990), els Plans Especials d’Horta (1991), Sants (1991), Parc del Collserola (1991), Sant Andreu (1991), que incorporaren les pròpies modificacions del PGM i en bona part van resoldre algunes d’aquestes contradiccions.

Aquests Plans incorporaven també els seu propi Catàleg i Normes Urbanístiques. També es cert que es va anar enriquint amb successives incorporacions de béns protegits, procedents de Plans Especials Sectorials, Modificacions Puntuals i les diverses Modificacions del PGM.

L’any 2000, es van aprovar les Normes Urbanístiques dels Plans Especials de Protecció del Patrimoni dels 10 Districtes de la Ciutat, posposant el conjunt de Modificacions i ajustos que implicaven, a

l'aprovació de la “Modificació del Pla General Metropolità de Protecció del Patrimoni arquitectònic-històric-artístic de la ciutat de Barcelona” (2001), que va ser objecte de recurs per part dels poders econòmics de la Ciutat, per manca de l'Estudi Econòmic-financer, amb sentència ferma del Tribunal Suprem del 5 de juliol del 2010.

La darrera fase s'ha concretat recentment en una nova generació de Plans Especials de Protecció que han introduït les tipologies i els conjunts urbanístics, des d'una visió cultural més àmplia amb l'objectiu de corregir les mancances de les Normes anteriors, plans que fins al moment només han afectat al Nucli Antic de Sarrià (2009) i Sant Andreu (2015). Finalment s'ha procedit a una nova aprovació de la “*Modificació del Pla General Metropolità de Protecció del Patrimoni arquitectònic-històric-artístic de la ciutat de Barcelona*” (2015), solucionant la sentència del TS. Però malgrat tots els esforços, la contradicció entre els drets urbanístics que atorga el PGM i la Protecció del Patrimoni, encara no està resolta, generant-se compensacions econòmiques o urbanístiques o altrament, successius atemptats patrimonials.

Si bé hom pot coincidir en la percepció general de que la gestió del Patrimoni ha anat millorant des de 1979, ens hem de rendir a l'evidència de que cap a l'any 2006 ja s'havia consolidat el gir extremadament neoliberal de la política econòmica, lentament gestat després de les Olimpíades del 92, que, afegit a l'obertura de la crisi internacional des del 2011, ens ha portat a l'enorme mapa de conflictes de Patrimoni que patim avui.

2.5 POLÍTICA FISCAL I INVERSIÓ PÚBLICA

No pot afirmar-se que no existeixin incentius, deduccions fiscals i ajudes als propietaris dels Bens d'Interès Cultural (BIC). Tant la Ley del Patrimonio Histórico (LPHN) de 1985, com la Llei del Patrimoni Cultural Català (LPCC) de 1993, preveuen pels Béns d'Interès Cultural (BIC) un conjunt d'exempcions de l'IBI, dels impostos locals que graven la propietat, de les taxes municipals en concepte d'obres i instal·lacions, de l'impost del Patrimoni, i estableixen un conjunt de deduccions fiscals del 15% del IRPF.

Els ajuntaments poden establir mesures de foment i inversió públiques per tal de garantir la conservació i la restauració de béns immobles de propietat privada que formen part del patrimoni arquitectònic i arqueològic del seu municipi. A aquest efecte, les parts implicades (pública i privada) poden establir convenis que regulin les intervencions i el seu abast, l'ús públic o semipúblic, les cessions d'immobles, llocs o paratges a temps indefinit o a temps parcial. (Reglament d'obres, activitats i

serveis dels ens locals 179/1995, de 13 de juny: títol 3, cap. 1, «Subvencions», art. 118 a 129.)

Els propietaris de béns immobles (ja siguin públics o privats) també poden acollir-se, a través de l'Administració de la Generalitat o de l'Administració local, als beneficis que suposa l'aplicació de l'1 % cultural determinat per la Llei del patrimoni històric espanyol en els pressupostos d'obres públiques finançades per l'Estat i en els pressupostos finançats per la Generalitat, sempre amb la finalitat d'invertir en la conservació, la restauració i l'excavació arqueològica, i l'adquisició de béns immobles (en aquest cas, per part de l'Administració pública). (LPCC, art. 57; Ley de patrimonio histórico nacional (LPHN, títol VIII), art. 68; Decret 175/1994, de 28 de juny, de l'1 % cultural.)

Però el que no s'ha analitzat fins ara, és la veracitat de l'aplicació de l'1 % cultural, i l'eficàcia d'aquesta política i la seva possibilitat de correcció. Els percentatges de les deduccions fiscals semblen fixats per una geometria comptable més que per una eficàcia contrastada. En aquest sentit, si no es disposa d'uns estudis dels efectes multiplicadors d'una determinada política, durant un període de temps, o d'un Observatori Urbà prou eficient que permeti les necessàries correccions, totes aquestes polítiques poden acabar sent paper mullat.

En el mateix sentit s'ha de dir de les dificultats d'accés a les ajudes en matèria de Patrimoni, la manca d'informació i la facilitació dels tràmits, així com els ajuts tècnics a peu de barri, aspectes que han conformat fins fa pocs anys la millor experiència de les Oficines d'Habitatge, per una banda, i de les Àrees de Rehabilitació i l'Institut Municipal del Paisatge Urbà i Qualitat de Vida, per una altra, amb el seu paper de captació i coordinació dels recursos dispersos de les diferents administracions i del mecenatge.

Aquestes mesures han significat un gran benefici en el conjunt del Patrimoni, sobretot en els conjunts exclosos de la declaració de Bé d'Interès Cultural, alhora que per l'efecte retorn que aquestes mesures tenen en matèria impositiva per a les administracions i en beneficis en la reactivació de l'economia en la societat en general. Finalment cal remarcar com la desaparició de les deduccions de la renda de la despesa en rehabilitació de l'habitatge implantada pels governs conservadors i la irrupció de la crisi econòmica, ha acabat deteriorant aquesta política general de rehabilitació.

Dos instruments política fiscal i inversió pública, que han tingut un gran impacte sobre el conjunt del Patrimoni, i que no poden desaparèixer en absolut, sinó que cal fomentar-los si es vol governar amb eficàcia sobre la conservació i el manteniment del Patrimoni.

3

Declaració del 29 de setembre de 2015 sobre la protecció del Patrimoni

Aquest document redactat en forma de Declaració va ser concebut al Centre Cívic de la Negreta, 21 dies després d'haver-se constituït el Grup de Patrimoni, el 29 de setembre de 2015. El coneixement de l'estat de la Política de Patrimoni a Barcelona i la urgència davant l'elevat nombre de conflictes oberts a la Ciutat ens van a obligar prendre posició. Reproduïm aquí el text original d'aquesta Declaració, perquè ens ha servit per a desenvolupar, punt per punt, cadascuna de les idees propositives apuntades que conformaran el cos del següent capítol 4. Propostes per a una Nova Política de Patrimoni:

“Entenem per PATRIMONI, en el seu sentit etimològic llatí (patermonium), el terme utilitzat històricament per designar la riquesa que s’heretava dels nostres ancestres, concepte que portava associada la preservació, restauració, rehabilitació i manteniment del conjunt de llegats tangibles i intangibles que conformaven la cultura i la identitat.

La Llei del Patrimoni Cultural Català (LPCC 9/1993) defineix com a Patrimoni, “tots aquells béns immobles o mobles, que tenen un valor històric, artístic, arquitectònic, arqueològic, paleontològic, etnològic, documental, bibliogràfic, científic o tècnic, mereixedors d’una protecció i d’una defensa especials”. Però, més enllà del que diu una llei redactada fa més de 20 anys, el concepte de Patrimoni ja ha ultrapassat els límits de l’antiga contraposició entre conservació i innovació per ampliar-se en altres com el “patrimoni industrial i científic”, el “paisatge cultural”, el “conjunt urbà” o l’“entorn natural”. I, en aquest sentit, resulta fonamental incorporar el valor de la preservació i el foment del patrimoni i del paisatge material i cultural, tangibles o intangibles, però considerats des d’un punt de vista pluridisciplinar i transversal.

La Llei d’Urbanisme de Catalunya (LUC 2/2002), que regeix els instruments urbanístics per fer efectiva la Llei de Patrimoni, ha de regular un

desenvolupament urbanístic sostenible basat, entre d'altres aspectes, en l'establiment d'un model d'ordenació equilibrada que utilitzi racionalment el territori i el medi ambient. Assolir aquest objectiu, comporta conjuminar les necessitats de creixement amb la preservació del patrimoni, dels valors històrics, arqueològics, culturals, paisatgístics i dels recursos naturals, així com els valors socials i d'identitat dels municipis.

*Els objectius d'aquest document són el desenvolupament del propi programa de Barcelona En Comú, el qual té integrats els conceptes anteriors, dins dels eixos Temàtics de Cultura, d'Urbanisme i també dins de l'àmbit territorial de Ciutat Vella, amb la proposta explícita de realitzar una: **“Revisió del Catàleg Municipal del Patrimoni en sentit social, incloent-hi el teixit comercial, caràcters urbans i béns intangibles (memòria històrica, simbologia i altres usos)”**, aspectes que afecten de forma transversal als Eixos de Cultura, Turisme i Urbanisme.*

Els signants d'aquesta declaració han pogut constatar durant les darreres dècades, un progressiu deteriorament de la política de Patrimoni a Barcelona, una pèrdua de criteris unitaris d'intervenció, una inexistent política fiscal, una manca de recursos per a l'estudi i documentació i, a partir de la crisi encara vigent, una pèrdua de recursos per a la rehabilitació en general i una manca de programes específics de restauració del Patrimoni, confirmant la caducitat d'un model urbanístic actualment obsolet, hereu del PGM (Pla General Metropolità) de 1976, i un important canvi de tendència que ha suposat un clar afebliment en la política de conservació del centre històric de Barcelona.

Un cop finalitzada la inversió pública en La Reforma de Ciutat Vella i d'altres sectors de la ciutat, han pres el relleu operadors econòmics privats que han iniciat una progressiva substitució de sectors del teixit urbà històric, tendències que han obert actualment una quantitat considerable de conflictes urbanístics i de Patrimoni:

- *Progressiva substitució de sectors del nucli històric, qualificats de 12b Zones de Casc Antic, per promocions privades d'obra nova, generant estructures trencadores en la parcel·lació històrica.*
- *Operacions privades amb males pràctiques de “mobbing” sobre la població resident.*
- *Edificis catalogats on s'ha destruït tot l'interior conservant només les façanes, a causa d'un canvi d'ús, hotel o habitatges de luxe.*
- *Enderrocaments d'edificis per ruïna o abandonament, que alguns d'ells han estat objecte d'ocupacions.*
- *Obertura de nous establiments d'hostaleria amb llicència d'activitat traspasada d'altres àmbits.*
- *Promoció de nous establiments d'hostaleria amb llicència d'obres fruit de manipulacions del planejament urbanístic derivat.*

- *Planejament derivat, realitzat a mida per a operacions d'enginyeria urbanística, que acaben incrementant el sostre edificat, densificant progressivament el centre de la Ciutat.*
- *Privatització i venda de béns públics que formen part del Catàleg del Patrimoni.*

Assabentats que aquest conjunt de conflictes urbanístics són una demostració de l'existència d'un trencament radical amb un pacte històric acordat pels primers ajuntaments democràtics, que donaren lloc als PERIS dels diferents barris de la ciutat, instruments urbanístics destinats inicialment a cancel·lar les operacions d'esventrament per a vies ràpides i evitar l'expulsió de la població resident, per avançar pel camí de la conservació del Patrimoni de la ciutat.

En conseqüència, considerem ineludible un canvi de model urbanístic i de la política de protecció del patrimoni, i amb aquest objectiu proposem les següents accions:

- 1 *Advocar per un canvi en la Cultura del Patrimoni, introduint la transversalitat de les diverses disciplines:*** *l'arquitectura, l'urbanisme, l'arqueologia, la història, la geografia, la sociologia, l'antropologia, l'ecologia, etc. Introducció de nous conceptes com els conjunts urbanístics, les tipologies, els ambients, les escenes de convivència, els entorns naturals i el paisatge. Defensa del bé cultural amb contingut social, enfront de la mercantilització de les icones de consum turístic.*
- 2 *Introduir dràstiques transformacions en l'estructura política i organitzativa de l'Ajuntament de Barcelona,*** *pel que fa a les temàtiques d'Urbanisme, Cultura i Patrimoni, més enllà de la línia insinuada per l'ICUB i per l'Àrea d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat.*
- 3 *Creació d'una autoritat política en matèria de Patrimoni,*** *dotada d'una oficina de gestió, inspecció i disciplina urbanística amb capacitat d'oferir els serveis necessaris per conduir tota la política de promoció i preservació, en sintonia amb altres experiències europees. Millora dels Serveis d'Inspecció, d'assessorament de projectes i de promoció cultural del Patrimoni. Pressupostos municipals transversals. Exercir l'acció de tempteig i retracte: Obligació de comunicar a la Generalitat de Catalunya les transmissions de l'immoble (art. 26 LPCC).*
- 4 *Proposar la Declaració de Conjunt de Patrimoni del Districte de Ciutat Vella i de tots el nuclis històrics de Barcelona,*** *tal com ha estat reconegut a l'àrea central de l'Eixample, i la revisió del seu planejament perquè contribueixi a aturar les pressions de densificació permanent, evitar els enderrocaments indiscriminats i contenir l'expulsió de població. Redacció del Pla d'Usos, atenent a les condicions físiques i urbanes d'aquests nuclis històrics.*

- 5 **Repensar el Catàleg Municipal del Patrimoni des de l'òptica del segle XXI**, en sentit social, incloent-hi el teixit comercial, caràcters urbans i béns intangibles (memòria històrica, simbologia i altres usos), a través de les figures de Plans Especials de Patrimoni (PEP). Documentar les fitxes de Patrimoni des de la investigació i el coneixement rigorós del conjunt de les disciplines i interrelacionant-les amb el mapa arqueològic de la Ciutat.
- 6 **Proposar la revisió de la política urbanística de tots els nuclis històrics de Barcelona**. Cancel·lació de les afectacions existents innecessàries. Revisió de tota la varietat de qualificacions aplicades als nuclis històrics. Revisió del PGM o inclusió de la política patrimonial en el nou PDU (Pla Director Urbanístic).
- 7 **Dotar-se d'instruments urbanístics d'àmbit metropolità i nacional** que permetin una transferència de sostre en excés des dels nuclis històrics de la ciutat sotmesos a pressions de densificació, cap a nous sectors de creixement de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.
- 8 **Definir una política fiscal i de finançament del Patrimoni**, avui inexistent, acabant amb la penalització de la propietat. Recuperació de les ARI (Àrea de Rehabilitació Integrada), captant recursos de diferents administracions i amb inversions en la rehabilitació i la restauració del Patrimoni.
- 9 **Elaborar un Cens dels conflictes actuals de Patrimoni**. Documentar i analitzar-ne l'origen, les repercussions urbanes i el procés d'aquests conflictes.
- 10 **Resoldre els conflictes urbanístics i de Patrimoni**, cosir ferides i estabilitzar l'escenari urbà. Gestionar els processos de participació ciutadana més adients.”

Barcelona, 29 de setembre de 2015

Grup de Patrimoni de Barcelona En Comú:

JOSEP MARIA ARMENGOU. Metge salubrista, membre dels eixos d'Urbanisme i de Turisme de BComú

JAUME ARTIGUES VIDAL. Arquitecte, membre de l'Eix d'Urbanisme i de l'Assemblea de la Dreta de l'Eixample de BComú

PERE CABRERA MASSANÉS. Arquitecte, membre de l'Eix d'Urbanisme de BComú

JOAN CASADEVALL SERRA. Arquitecte, director del Gabinet del Color

ALEXANDRE GRIMAL NAVARRO. Artista Pintor i Investigador d'Art Prehistòric Mediterrani

ANDREA MANENTI. Arquitecte, membre de l'Assemblea de Ciutat Vella de BComú

FINA MORENO HERNÁNDEZ. Gestora de Patrimoni Cultural, Diplomada en Turisme, membre de l'Eix de Turisme i de l'Assemblea Sants-Montjuïc de BComú

TERESA NAVAS FERRER. Historiadora i Doctora en Geografia. UPC

MARIANO PESIN. Dissenyador Gràfic i Historiador

ALESSANDRO SCARNATO. Doctor arquitecte per la UPC, especialitzat en Patrimoni per la Universitat de Florència, membre dels Eixos de Turisme i Urbanisme de BComú.

MERCÈ TATJER MIR. Catedràtica de Didàctica de les Ciències Socials de la UB.

ESPERANÇA VELASCO ACEBAL. Arquitecta de Patrimoni Arquitectònic de l'Eixample, membre de l'Eix d'Urbanisme/Habitatge i de l'Assemblea de Sarrià-Sant Gervasi de BComú.

Adhesions:

JOSEP Mª CARRERA ALPUENTE. Arquitecte, Membre de l'Eix d'Urbanisme de BComú i del sub-eix AMB.

MÒNICA ENRICH. Historiadora de l'Art i promotora cultural.

ELSA PLAZA MÜLLER. Escriptora i Professora d'Història de l'Art, Consellera del Districte d'Horta-Guinardó per BComú.

JORDI ROMERO SABÍ. Arquitecte, Membre de l'Eix d'Urbanisme de BComú i del sub-eix AMB.

APEN RUIZ. Arqueòloga

LLUÍS XAVIER VITÒRIA. Arquitecte, Membre de l'Eix d'Urbanisme de BComú.

4

Propostes per a una nova política de Patrimoni

4.1 ADVOCAR PER UN CANVI EN LA CULTURA DEL PATRIMONI

La globalització turística sota un fals interès cultural fa prevaldre el monument en detriment dels conjunts urbans, paisatges culturals i naturals, edificis industrials i oficis emblemàtics, entre d'altres patrimonis. Cal, doncs, un canvi de paradigma que serveixi per atorgar la importància al valor del conjunt i que, com a efecte positiu, ajudi a descongestionar els centres històrics. És necessari començar a integrar nous patrimonis en la lectura de la ciutat actual, els dels diferents barris i districtes amb dimensió de conjunts urbanístics, i refermar l'apropiació col·lectiva del patrimoni que, en el cas de Barcelona, gaudeix d'una llarga trajectòria.

La sensibilització i difusió vers el Patrimoni està fora de l'àmbit educatiu. S'han de prendre mesures en un espectre ampli, amb la intenció d'inserir el coneixement patrimonial en els programes educatius des de la infància i en les activitats normals dels centres cívics i similars. Alhora, s'ha mancat fins ara d'una formació especialitzada de nivell universitari, amb el resultat d'una manca de cultura evident sobre el Patrimoni i l'escassa existència d'expertesa dins el sector, fet que ha anat en contra alhora de decidir actuacions de protecció, conservació i d'intervenció arquitectònica.

Tanmateix s'ha de dir de la poca implicació de la societat civil en el nostre país, si ho comparem amb les experiències de la cultura anglosaxona, francesa o italiana, on la legislació sobre el Patrimoni preveu, des del seu inici fundacional, un marc de participació reglada de les organitzacions d'aquesta societat civil, del mecenatge i dels capitals privats.

Com que no hauríem d'esperar a les generacions futures, el que proposem és dotar des d'avui al Patrimoni d'una nova direcció política amb més recursos humans i tècnics que sigui un veritable mediador

entre la societat i l'herència cultural, que des del nou **Comissionat/da del Patrimoni**, informi, orienti i divulgui, introduint una visió transversal atenta a les diverses disciplines que tenen a veure amb el Patrimoni, amb suficient capacitat inclusiva per a agrupar i integrar els interessos emergents de la societat.

4.2 INTRODUIR DRÀSTIQUES TRANSFORMACIONS EN L'ESTRUCTURA POLÍTICA I ORGANITZATIVA DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA

L'estructura actual del Departament de Patrimoni Arquitectònic Històric i Artístic de l'Ajuntament de Barcelona ha quedat obsoleta i desbordada i cal afrontar els nous reptes que la societat avui planteja. La perseverança i el voluntarisme del reduït equip humà que durant tants anys ha vetllat pel Patrimoni necessita una reestructuració una clara direcció política, coordinació i amb una ampla dotació de mitjans. Cal instaurar una nova organització política i departamental si no volem que el Patrimoni depengui només dels interessos immobiliaris i, per tant, del simple tràmit d'una concessió de llicència amb l'únic objectiu de l'aprofitament lucratiu.

El futur del patrimoni s'ha d'emmarcar no només en l'àmbit de la urbanística sinó en el més ampli sentit de la cultura i l'ecologia. Per això creiem que hauria de passar a estar vinculat també i de manera activa a l'**Àrea de Cultura** (ICUB). Un canvi d'aquesta envergadura suposa el reconeixement de la necessitat d'una gestió transversal del Patrimoni i ha d'estar emparada per una voluntat política decidida i de transformació dràstica respecte del model heretat. Cal trencar l'excessiva dependència actual del **Sector Privat**, com a únic agent promotor de la intervenció en el Patrimoni, tant edilici com cultural. És totalment necessària la promoció pública per equilibrar la situació existent, com única manera de salvaguardar el nostre Patrimoni, -el que significa preservar la nostra identitat,- que transcendeix el concepte de propietat per tractar-se d'un **Bé Comú**.

En el moment present, es troba a faltar la tutela de l'administració pública per tal d'equilibrar l'excessiva dependència existent dels **promotors privats** com a únics recursos per a la salvaguarda del **patrimoni públic**, entesa com a oportunitat especulativa i no com a participació reglada de la societat civil. La preservació de la nostra identitat, no hauria d'estar en venda. Cal, doncs, el nomenament per part de l'alcaldia d'un **Comissionat de Patrimoni**, amb capacitat de decisió, dotat d'una **Direcció de Servei** dependent tant d'Urbanisme com de Cultura, amb una estructura departamental amb fons propis i una capacitat executiva que introduïxi una visió transversal atenta a les diverses disciplines que tenen a veure amb el Patrimoni, enfocades des d'una visió objectiva i rigorosa.

4.3 CREACIÓ D'UNA AUTORITAT POLÍTICA EN MATÈRIA DE PATRIMONI

Actualment, la poca dotació de recursos econòmics i les pressions en terminis i prioritats, fa que es premii més la concessió de llicències en termes quantitativs que no pas la seva qualitat del resultat final. Per aquesta raó, sovint es recorre a informes de patrimoni que són més “receptes genèriques” per resoldre l’acumulació d’expedients que no pas una metodologia d’anàlisi i diagnòsi serioses del problema adaptat a cada cas.

El nomenament del futur **Comissionat de Patrimoni**, vinculat tant a Cultura com a Urbanisme, i dotat d’una **Direcció de Servei de Patrimoni** amb experiència en la tramitació de llicències d’obres i activitats, hauria de representar al renovat departament de Patrimoni, de caràcter transversal i pluridisciplinari, que actuï com aglutinador de criteris i àrbitre entre els drets individuals i els col·lectius. Aquest Comissionat a la manera dels “sobrintendents” o “architect des batiments” d’altres ciutats europees.

Hauria de disposar d’informació i coneixement previ, de laboratoris i especialistes en diferents aspectes que puguin aportar una metodologia científica i objectiva en les valoracions sobre els béns patrimonials. Això pot aplicar-se de manera esgraonada en el temps o jerarquitzada en funció de la catalogació patrimonial, i no pot quedar limitada, com ha estat habitual, a intervencions en els monuments catalogats (nivells, A B) sinó que ha d’ampliar-se a l’edificació de replè, és a dir, conjunts i sectors de conservació que el teixit veïnal ja reconeix com a un bé d’interès cultural heretat (entorns C o D). No pot esperar-se al darrer moment de la sol·licitud de la llicència, per a conèixer l’objecte d’intervenció. Cal fer un nou esforç, equivalent al del Catàleg de 1979, per documentar exhaustivament els edificis, entorns i activitats a protegir. La implementació dels processos informàtics, han de servir per multiplicar la informació i no per reduir el personal en temes tan sensibles com la cultura del patrimoni; no s’ha de perdre, la valoració i el tractament individualitzat per a cada cas en la concessió i en la inspecció de les llicències. La modernització de processos ha de servir també per la coordinació entre àrees i evitar duplicitat de competències i diversitat de criteris.

El perfil científic d’aquesta Direcció de Servei ha de comptar amb coneixements amplis en les diferents àrees que impliquen l’expertesa en el Patrimoni, des de la perspectiva històrica i arqueològica, a l’evolució urbanística, la composició arquitectònica i les tècniques constructives, etc., juntament amb una experiència contrastada en la tutela del patrimoni. I, alhora, ser fidel als principis de mínima intervenció i màxima protecció com preconitzen els convenis internacionals en

matèria de conservació del patrimoni arquitectònic i salvaguarda del llegat cultural d'un poble.

4.4 PROPOSAR LA DECLARACIÓ DE CONJUNT DE PATRIMONI EL DISTRICTE DE CIUTAT VELLA I TOTS ELS NUCLIS HISTÒRICS DE BARCELONA

Entenem per conjunt urbanístic, en el seu sentit més transversal, el format pel patrimoni cultural material i immaterial, els seus edificis, la seva trama urbana, els jardins històrics, les seves espècies vegetals, la seva activitat i els seus residents. Aquesta figura, prevista en els instruments urbanístics locals, ha estat escassament utilitzada, només a l'àrea central de l'Eixample, mentre que la resta de nuclis històrics de Barcelona, començant pel fundacional de la nostra ciutat, no disposen de cap reconeixement, regint-se exclusivament pel Catàleg i les qualificacions del Pla General Metropolità.

Són notòries les pressions del mercat global que dia a dia està assetjant el nostres nuclis històrics, on es concentren la major part del conflictes urbans. No passa un dia sense que vagin apareixent més conflictes relacionats amb el turisme, la densificació urbana o l'abandonament i ruïna d'elements o edificis vinculats a alguna forma de valor, que no tenen solució amb els simples instruments del PGM. L'actual situació d'emergència reclama un cop d'autoritat, una **Declaració de conjunts urbanístics protegits a Ciutat Vella i a la resta de Nuclis històrics de Barcelona**, amb una voluntat política de canalitzar recursos específics i d'invertir en aquests sectors de la ciutat. Només una política d'acció mancomunada entre la cultura i el patrimoni, la regulació dels usos i les activitats i una reglamentació de les lleis del lliure mercat, farà possible salvar els nostres nuclis històrics i conduir-los pel camí de la sostenibilitat.

Tal i com s'ha reconegut, més recentment, al Poblenou i a Sant Andreu, amb la creació de respectives Comissions de Patrimoni amb participació veïnal, proposem el reconeixement d'estructures similars, vinculades a Ciutat Vella i a cada Nucli històric de Barcelona. Aquest concepte de Comissions de Patrimoni de participació ciutadana, han d'anar molt més enllà de les comissions que han existit fins ara, reduïdes a funcions merament consultives.

L'amplitud dels objectius i la transversalitat (amb cultura, urbanisme, ecologia, cohesió territorial...) d'aquesta política la fan necessitada d'una autoritat i d'una estructura amb competències vinculants capaç de canviar la realitat de forma molt més executiva que un simple òrgan consultiu: el **Comissionat de Patrimoni i la Direcció de Servei de Patrimoni**.

L'evolució de la ciutat, és a dir la selecció entre els elements destinats a ser conservats i els que han de desaparèixer, no pot deixar-se en mans de les oportunitats del lliure mercat o dels interessos immobiliaris especulatiu, sinó que és responsabilitat de l'administració pública, de la política cultural de la ciutat i dels seus representants polítics.

El guiatge d'aquesta intervenció en els conjunts protegits ha de ser gestionat a través de la transformació de les actuals Oficines d'Habitatge ampliant el seu camp d'acció a la **Conservació i Rehabilitació del Patrimoni**, on es vetlli pel manteniment de les tipologies que conformen els conjunts i s'efectuï una política preventiva que conjumini, igualment, el respecte a les descobertes durant les excavacions arqueològiques, com les diferents capes històriques en el reconeixement dels edificis, objecte de documentació i investigació, accions a les que s'hauran de sotmetre totes les llicències d'obres (singularment les que comportin enderrocamment o graus rellevants de destrucció), a les quals es lliurarà el preceptiu **Informe previ de Patrimoni**.

4.5 REPENSAR EL CATÀLEG MUNICIPAL DEL PATRIMONI DES DE L'ÒPTICA DEL SEGLE XXI

Un dels objectius d'aquest Comissionat hauria de ser el de repensar el **Catàleg del Patrimoni**, des de l'òptica del segle XXI, per convertir-lo en un eina descriptiva dels elements arquitectònics, constructius, urbanístics, científics, paisatgístics i vegetals protegits sobre unes bases objectives, documentades i de públic accés. En sentit social, s'hauria d'incloure el teixit comercial, els caràcters urbans i els béns intangibles (memòria històrica, simbologia i altres usos), a través de la redacció de Plans Especials de Protecció del Patrimoni (PEPP). Un sol instrument urbanístic que incorpori una visió transversal de l'edificació, els usos i l'espai públic.

En primera instància es proposa passar tots els nivells de protecció D, a Nivells C, en la mesura que aquests passin a ser recollits per una declaració de Conjunt urbanístic, espai on només perdurarien per Llei els rangs superiors dels nivells A i B, alhora que revisar i completar si s'escau nous perímetres de protecció. És necessari **documentar les fitxes de Patrimoni** des de la investigació i el rigor del conjunt de les disciplines i interrelacionant-les amb el mapa arqueològic de la Ciutat, els Fons del Arxius Municipals i del MUHBA, essent un eix central en la planificació i gestió urbana. Alhora, caldria incorporar el conjunt de treballs de documentació històrico-arquitectònica realitzats a la ciutat al llarg de les darreres dècades, i encarregats tant per l'Administració com per privats, amb motiu de la intervenció o desaparició d'edificacions amb diferents categories de protecció patrimonial.

Cal re-formular l'accés públic i la qualitat de la informació gràfica, així com fer comprensible la informació del Catàleg revisat i les seves successives dates de modificacions a través de la web de **Cercador del Patrimoni**. Cal rescatar de l'oblit tots els treballs d'investigació encarregats per l'Ajuntament i les empreses municipal o adjunts a les llicències d'obres i donar-los un marc de difusió, custòdia i accessibilitat a la informació.

En definitiva caldria dotar-se d'una política cultural i ecològica basada en els valors de la sostenibilitat en la conservació, i del foment i difusió del Patrimoni a través de publicacions i investigacions, amb l'objectiu d'aconseguir una major implicació de la societat civil.

4.6 PROPOSAR LA REVISIÓ DE LA POLÍTICA URBANÍSTICA DE TOTS ELS NUCLIS HISTÒRICS DE BARCELONA

Es necessària una revisió de la política urbanística de tots els nuclis històrics de Barcelona i la cancel·lació de les afectacions existents innecessàries o impracticables, principalment de les grans vies incompatibles amb un nou model de mobilitat. S'ha de revisar tota la varietat incomprensible de qualificacions aplicades als nuclis històrics, tendint cap a la unificació de criteris i a les especificitats de cada lloc, així com a la determinació de les edificabilitats permeses.

Es necessari un canvi ideològic fonamental en la política urbanística trencant amb les inèrcies neoliberals implantades en els òrgans de l'administració que han conduït, aquests darrers anys, a l'aprovació de planejaments derivats que han afectat el Patrimoni i que conclouen de forma sistemàtica i mecànica en uns increments de volums i un procés de densificació urbana només beneficiós a curt termini per a operacions especulatives i de determinats interessos immobiliaris, contraris als criteris de sostenibilitat del medi urbà.

És indispensable, en canvi, la redacció de **Plans Especials de Protecció (PEP)** de cada nucli històric, destinats a repensar el Catàleg segons nous criteris contemporanis amb la determinació de les Normes i els Reglaments. Aquest planejament ha d'anar associat a una **Modificació del Pla General Metropolità (MPGM)**, figura paral·lela dirigida a sancionar les desafectacions però també a resoldre la contradicció entre el nivell de protecció i el sostre potencial o l'edificabilitat assignada pel PGM, ajustant-la necessàriament a la realitat del bé protegit.

La revisió del PGM o la redacció del Pla Director Urbanístic (PDU) a nivell de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, ha d'incloure la qüestió del Patrimoni a partir del reconeixement dels nuclis històrics, de la seva

singularitat morfològica i topogràfica, i de les traces viàries de comunicació i altres infraestructures de continuïtat entre els nuclis, com a elements de referència i de centralitat en el territori, tot reconeixent el Patrimoni específic de cada nucli, com a dada de partida, prèvia a l'assignació dels usos i les edificabilitats.

Tot això que s'ha exposat, és a dir, la **transversalitat del Patrimoni respecte a la cultura, l'urbanisme, l'ecologia i la cohesió territorial**, hauria de servir per aturar els enderrocaments indiscriminats i per mitigar l'expulsió de la població resident, portar a terme una revisió del seu planejament, disposar de criteris de protecció i intervenció en matèria de Patrimoni, repensar el Catàleg, formular una nova política de convenis a la Rehabilitació del Patrimoni, proposar mesures fiscals a nivell Ciutat, Generalitat i Estat, i fins i tot promoure iniciatives legislatives en matèria d'arrendaments, gestió urbanística, patrimoni i fiscalitat.

4.7 DOTAR-SE D'INSTRUMENTS URBANÍSTICS I LLEIS D'ÀMBIT METROPOLITÀ I NACIONAL

És de gran importància valorar l'oportunitat de la redacció del nou **Pla Director Urbanístic (PDU)** d'àmbit metropolità per situar el Patrimoni Cultural dels nostres nuclis històrics en el paper que els hi pertoca, com a centres d'atracció, referència i de representació i significació urbana històricament implantats en el territori. Repensar el patrimoni de l'AMB de manera conjunta, pot significar un salt d'escala necessari en les polítiques del Patrimoni i per tant dotar-se de nous instruments urbanístics en el marc del PDU, actualment en redacció.

Cal també dotar-se en especial d'instruments urbanístics que permetin una transferència de sostre en excés, dels Nuclis Històrics més castigats per l'especulació i amb el Patrimoni amenaçat per reclamacions de sostre potencial (Ciutat Vella, Eixample, nuclis històrics...), espais sempre sotmesos a pressions de densificació, transferint-lo cap a nous sectors de creixement de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

Són també necessàries unes intervencions legislatives de l'actual àmbit autonòmic, per derogar la **Llei Òmnibus**: "*LLEI 5/2012, del 20 de març, de mesures fiscals, financeres i administratives i de creació de l'impost sobre les estades en establiments turístics*", que a més d'establir la **Taxa Turística**, va ser la mateixa Llei que va modificar la Llei de Patrimoni Cultural de 1993, donant cobertura legal del Pla de Privatització del Patrimoni de la Generalitat, malgrat que les Normes urbanístiques del Pla Especial del Patrimoni segueixen indicant que els Béns culturals d'interès nacional i local de les administracions no poden ser venuts ni privatitzats.

Cal reelaborar una nova **Llei del Patrimoni Cultural (LPCC)** integrant el Patrimoni Mundial, el Segell del Patrimoni Europeu i les lleis autonòmiques. Finalment, calen també iniciatives parlamentàries d'àmbit estatal per convertir la **Llei d'Urbanisme de l'Estat**, en un instrument per remodelar i rehabilitar les ciutats i el territori, per possibilitar a l'Administració la recuperació d'una part important de les plusvàlues generades per les inversions públiques, amb la introducció del concepte del **Bé Comú**. S'ha de impulsar la **Llei de Rehabilitació, Regeneració i Renovació urbanes 8/2013**, prioritzant l'habitatge com a dret constitucional, modificar substancialment la **Llei d'Arrendaments urbans (LAU)**, i posar en marxa la nova **Llei del Mecenatge**.

Específicament cal socialitzar els beneficis del turisme. L'actual èxit de Barcelona com a destí i plataforma turística no és atribuïble, en exclusiva, als agents econòmics específics del sector. La ciutat és, tal i com la coneixem ara, gràcies a l'esforç de generacions de ciutadans que hi han aportat el seu esforç, individualment i/o a través de les seves empreses i negocis, així com dels impostos que han pagat per fer-la tal i com és. Cal prioritzar mecanismes que permetin que els guanys que genera una activitat que fa un ús tan intensiu de la ciutat, o de part d'ella, es puguin distribuir de diferents maneres entre la major part de la ciutat. Per aquesta raó, la regulació dels usos turístics a través del **PEUAT** hauria d'aspirar a tenir un àmbit metropolità o nacional, amb l'objectiu de redistribuir en el territori les pressions procedents dels centres històrics.

4.8 DEFINIR UNA POLÍTICA FISCAL I DE FINANÇAMENT DE LA CONSERVACIÓ I LA REHABILITACIÓ DEL PATRIMONI.

La rehabilitació en general i la del Patrimoni en particular forma part de la pràctica de la vida de les nostres ciutats en tres vessants: activitat cultural i productiva, sostenibilitat ambiental i millora de les condicions de vida. L'objectiu d'una política fiscal i de finançament per la conservació i rehabilitació del patrimoni ha de ser fomentar, preservar, i mantenir el conjunt de llegats tangibles i intangibles del paisatge material i cultural.

En la rehabilitació en general i del Patrimoni en particular s'observa que **l'impacte de les inversions públiques** comporta efectes en l'**Economia**, multiplicadors del diner públic (directe i induït) amb increment de l'activitat econòmica (PIB), en la **Fiscalitat** amb retorn per les taxes i impostos per l'activitat econòmica generada, amb la consegüent redistribució dels ingressos fiscals entre administracions, en el **Treball**, generant llocs de treball i perfils professionals qualificats, en la **Participació Ciutadana** amb la prevenció i resolució de conflictes, i amb la

Difusió i Foment del Patrimoni induint a una major implicació de la societat civil.

4.8.1 Política fiscal

La responsabilitat en la protecció del Patrimoni ha estat traspassada de forma exclusiva (excepte el Reial Patrimoni) de l'Estat a la Generalitat, i de la Generalitat (excepte els Béns d'interès nacional) als Ajuntaments que són els que suporten el pes més gran en aquesta matèria i en canvi tenen poca capacitat d'inversió i quasi cap capacitat fiscal. La rehabilitació dels edificis i espais públics permet conservar el patrimoni existent d'una ciutat, mantenint la seva memòria i valor històric, alhora que crear una activitat econòmica generant nous ingressos a les administracions, tant per a taxes de gestió com per a concessions de llicències d'obres i d'activitats, impostos societaris, IVA, IRPF, etc.

A l'hora de considerar un marc de finançament cal repensar tota la política fiscal que afecta a la protecció i conservació del Patrimoni. A les taxes i impostos esmentats caldrà tenir present altres taxes i impostos no directament vinculats a la rehabilitació que també generen ingressos a les administracions: IBI, IVA, deixalles, tant per cent d'inversió en obra pública o turisme. Especial referència cal fer de la **Taxa Turística**, que hauria de deixar de invertir en la promoció de més Turisme, per passar a finançar la conservació del Patrimoni i els barris més afectats.

Es proposa **estudiar i quantificar l'efecte multiplicador de la inversió pública** prenent com a base les aportacions directes de les Administracions i en concret, les de l'Ajuntament en inversió directa en conservació i rehabilitació del Patrimoni, així com les inversions indirectes en matèria d'ajuts a la rehabilitació (i, del Patrimoni en particular).

Inversions indirectes que han de permetre conèixer fefaentment el retorn fiscal que reben les Administracions, amb la finalitat de construir arguments que ajudin a justificar i recolzar l'increment d'aquestes inversions públiques. Alhora, ha de permetre traslladar a les Administracions competents la ponderació de les modificacions de Lleis, Decrets..., amb creació de noves taxes i impostos, o l'exempció i/o reducció que s'escaiguin en matèria de: taxa de llicències, reducció de l'impost valor afegit (IVA), impost de béns immobles (IBI) als edificis catalogats d'interès local i d'interès urbanístic, deduccions de la renda per rehabilitació (a dia d'avui derogades), o deduccions específiques de la renda de la propietat d'un edifici inclòs en el Catàleg.

4.8.2 Finançament per la Rehabilitació del Patrimoni

Prenent com a base la possible delimitació dels Conjunts Urbanístics a protegir, amb un marc d'un Pla Especial de Patrimoni (PEP), es proposa:

Crear Programes d'inversió pública amb càrrec a les dotacions econòmiques del Consorci de l'Habitatge de Barcelona i del pressupost municipal i d'aquelles noves línies de finançament que es puguin establir en el marc competencial del Ministeri de Cultura del Govern Espanyol i de la Conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya, on la recuperació del Patrimoni hi sigui present a través de programes específics, a títol d'exemple: preservació d'usos i tipologies, preservació del lloguer, adaptació funcional, suport comunitats, etc., amb l'objectiu de mantenir o preservar el patrimoni des de valors històrics, arqueològics, culturals i paisatgístics, així com d'aquells valors més socials i identitaris.

Explorar altres fons de finançament complementàries establint convenis marc de col·laboració, per exemple, amb l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural, Universitats, Col·legis Professionals, Banca Cívica (crèdits), Mecenatge o Companyies de Serveis.

Finançar la conservació i rehabilitació del patrimoni que contempli aquells eixos que serien més representatius i/o prioritaris **amb valors de transversalitat**, en relació a la dinamització de l'activitat econòmica (artesans, oficis...), a l'activitat que proporciona llocs de treball, a la contribució de la millora de la qualitat de l'entorn urbà, social i ambiental.

Finançar la conservació i rehabilitació del patrimoni **amb delimitació d'obligacions als propietaris** que sumi esforços a l'hora de frenar processos de *mobbing*, d'expulsió i empobriment relacional, de fer desaparèixer l'infrahabitatge i, amb l'aplicació de l'execució subsidiària i el dret de tempteig i retracte quan aquests siguin necessaris.

4.8.3 Finançar la Gestió

Establir convenis específics amb càrrec al pressupost municipal i a les dotacions econòmiques del Consorci de l'Habitatge de Barcelona, i a aquelles noves línies de finançament que es puguin establir en el marc competencial del Ministeri de Cultura del Govern Espanyol i Conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya, per **finançar la gestió de l'Oficina del Patrimoni de la Ciutat de Barcelona**, d'acord amb els objectius explicitats amb la creació d'una autoritat en matèria de patrimoni, alhora que finançar les **Oficines Territorials del Patrimoni** que impulsin les campanyes d'intervenció integrada i transversal, des de tots els aspectes: socioeconòmics, assistencials, urbanístics i ecològics del Patrimoni.

Oficines, que ja tenen la implantació territorial a través de les Oficines d'Habitatge, en el marc del Consorci de l'Habitatge de Barcelona, i que incorporarien una gestió especialitzada en el àmbit del Patrimoni.

En aquest sentit, també relacionem, a títol d'exemple, els serveis que s'haurien d'incloure en aquestes oficines: suport tècnic en la redacció d'informes, suport estudis històrics i arqueològics vinculants a la fitxa del Catàleg, col·laboració d'especialistes i, si s'escau, suport a la redacció de projectes i direcció d'obres, I+D del Patrimoni ocult, amb proposició si s'escau de nova o revisió de Catalogació, inspecció i trasllat als serveis jurídics de Districte i de sancions administratives, si procedeix, Participació Ciutadana, així com l'**impuls d'un Observatori de Patrimoni** que permeti el seguiment i actualització de l'acompliment dels objectius.

4.9 ELABORAR UN CENS DELS CONFLICTES ACTUALS DE PATRIMONI

Les dades recollides pel Grup de Patrimoni, d'una cinquantena de conflictes documentats a la ciutat de Barcelona entre els anys 2006 i 2016, evidencien un rotund canvi de tendència protagonitzat pels operadors econòmics que cerquen la recuperació de les plusvàlues generades per les inversions públiques realitzades per la ciutat durant les passades dècades, principalment al Centre de la Ciutat, lloc on es concentra més propietat vertical i més del 60% del conflictes de Patrimoni.

Aquest fenomen afecta a totes les ciutats del món que s'han convertit en icones de la cultura contemporània, i deu el seu origen tant als factors del lliure mercat, com a la recuperació de la centralitat urbana per part dels operadors urbanístics amb la corresponent expulsió de la població resident, fins als més novedosos, relacionats amb els efectes del Turisme urbà i la transformació el Patrimoni en un Valor Refugi pels capitals internacionals, alguns dels quals procedeixen de paradisos fiscals o zones de conflicte.

Una consideració especial, però, mereixen aquells conflictes que procedeixen d'una problemàtica molt específica de Barcelona, la relacionada amb el reconeixement per part del PGM, d'unes edificabilitats superiors a les de l'objecte de protecció, que acaben degenerant en reclamacions de drets o en la mutilació i destrucció de bona part del Patrimoni.

La inexistència pràctica de l'administració en els processos de tempteig i retracte reconeguts per la Llei de Patrimoni i la paralització del mecanisme d'expropiació a que ha conduït la jurisprudència dels darrers anys, deixen a aquestes administracions amb molt poc marge per a la resolució dels conflictes urbans que, any rere any, es van acumulant sense resoldre'ls definitivament, sense cosir les ferides ni estabilitzar l'escenari urbà.

Una encertada política de Patrimoni ha de prevuere l'observació permanent d'aquests conflictes, l'anàlisi de l'origen, les seves reper-

cussions urbanes i la seva conclusió de forma inclusiva amb la participació de la ciutadania. És en aquest marc conflictiu on el debat polític i cultural, la negociació i el pacte, acaben determinant les polítiques de Protecció del Patrimoni més encertades per a cada Societat i cada Cultura.

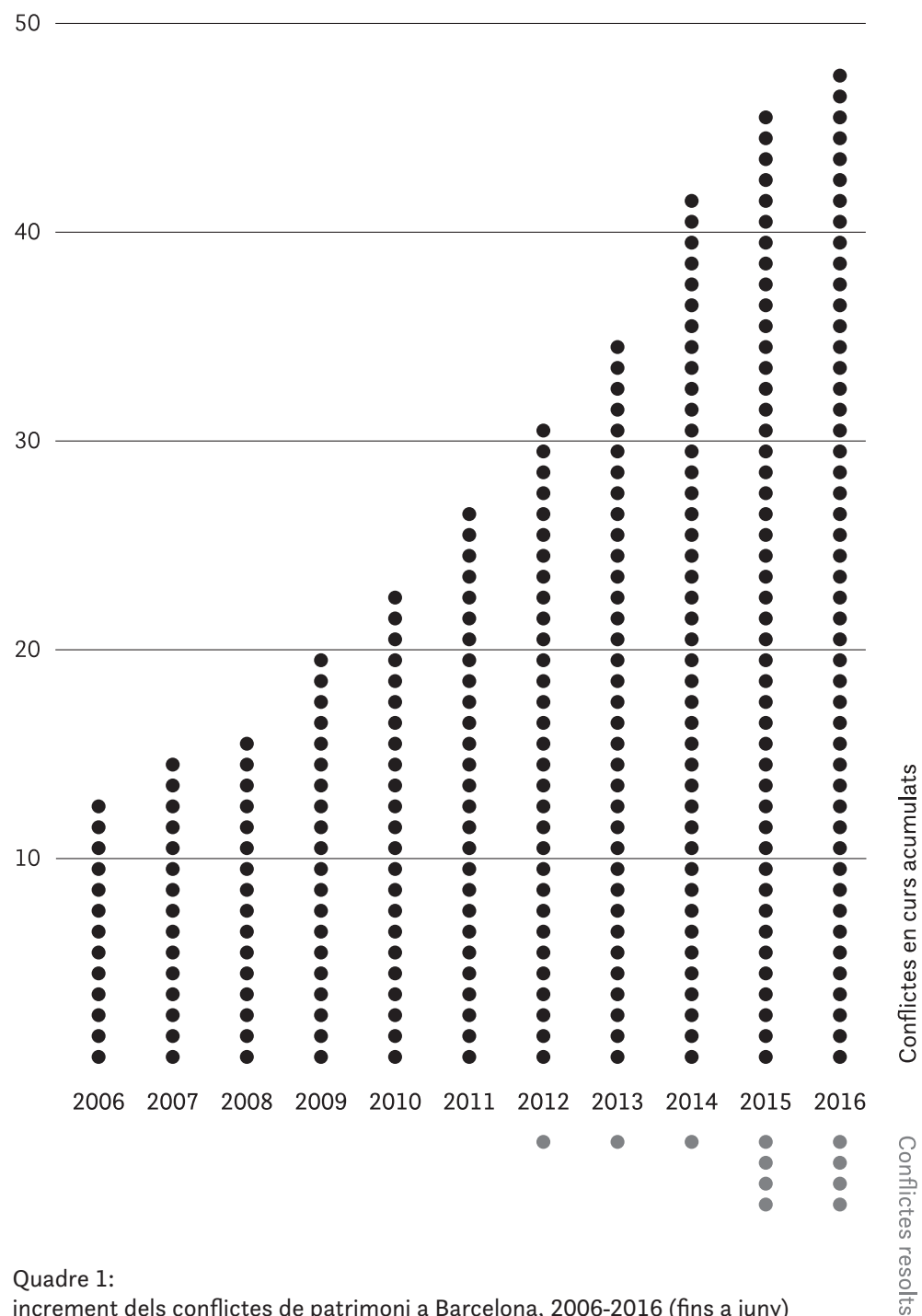
Cal, doncs, detectar l'origen dels conflictes i gestionar processos de participació ciutadana que permetin incorporar canvis en l'opinió i en la cultura, i que facilitin la seva prevenció i definitiva resolució. En definitiva, per tots aquests motius, sembla necessària i indispensable la creació d'un **espai municipal** que reculli i condueixi aquests conflictes. Una primera anàlisi del Cens de Conflictes de Patrimoni, ens demostra un creixement exponencial i constant del nombre de conflictes entre els anys 2006 i el 2016 (Quadre 1), sense fixar cap punta excepcional corresponent a cap data específica. En canvi, si que s'ha de concloure el poc interès que ha demostrat l'Administració municipal en preveure i evitar aquests conflictes de forma definitiva i conclouent.

S'evidencia, en segon lloc, una gran concentració de la conflictivitat en el Districte de Ciutat Vella respecte a la resta dels barris de Barcelona, (Quadre 2), indubtablement, degut a que constitueix el Nucli Històric de la ciutat, a la gran concentració d'edificis patrimonials, però també, al predomini de la propietat vertical que facilita moltes de les operacions especulatives i als valors de centralitat que de per si ja té el Nucli històric, motius que fan pensar en una rotunda inversió de les tendències respecte a les dècades passades, quan la preocupació general del governants era com promocionar Ciutat Vella, des del punt de vista social i econòmic, perquè deixés de caure en un fons deprimat i degradat. Si bé podem comprovar com la conflictivitat ha afectat fins i tot als edificis més ben protegits, amb un Nivell A, Bens d'interès cultural Nacional, els gran afectats per aquesta conflictivitat són els protegits amb Nivell B, Bens Culturals d'interès Local (Quadre 3), que són els que poden oferir unes qualitats i valors patrimonials fàcilment transformables en productes especulatiu i de reclam. Una de les raons que poden haver-ho facilitat ha estat, sens dubte, l'interès demostrat per la mateixa administració en disoldre els mecanismes de protecció patrimonial i adequar-los a la "carta", segons els interessos dels operadors urbanístics. La resta de Nivells s'han vist afectats per una conflictivitat similar, inclosos els que no tenen cap mena de protecció o els que pertanyen a conjunts patrimonials i paisatges culturals no reconeguts.

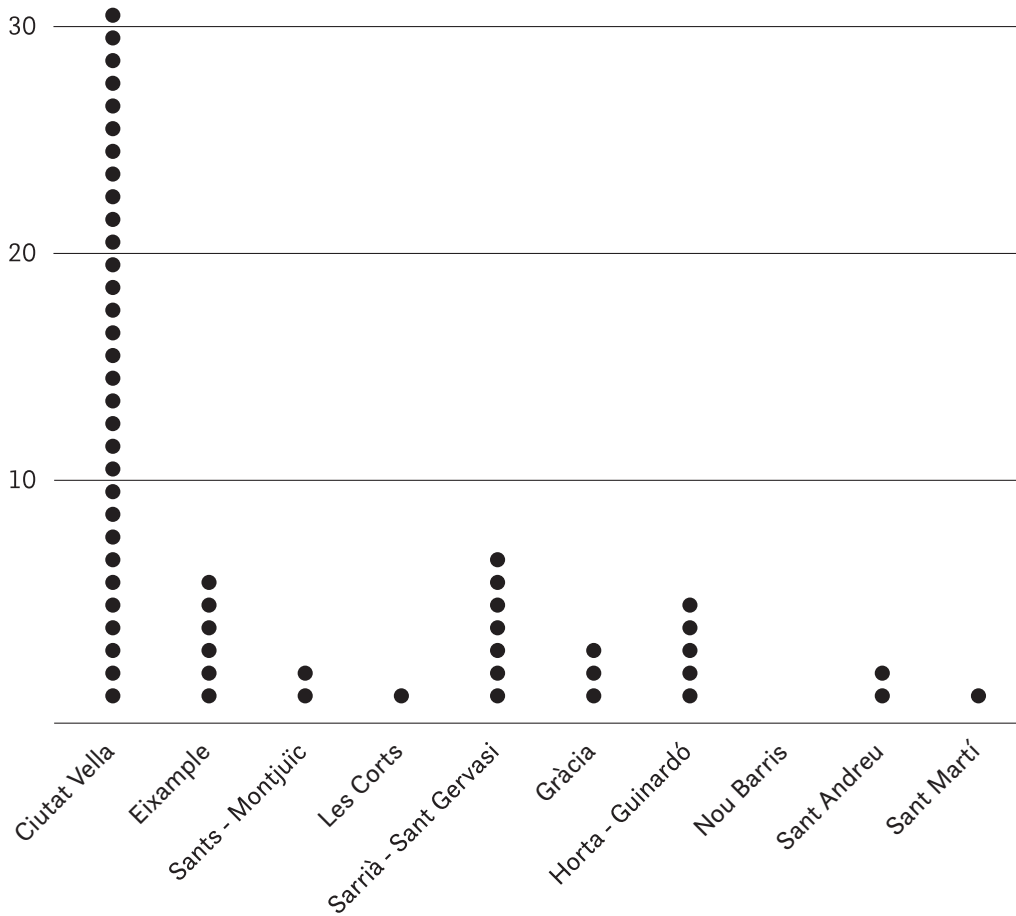
Finalment, si entrem en els motius i l'origen dels conflictes de Patrimoni (Quadre 4), veurem una gran concentració en aquells que fan referència a enderrocaments per ruïna, mal estat de conservació o tancament del Bé cultural. Els altres orígens dels conflictes, per ordre d'importància, correspondrien als canvis d'ús dels edificis a causa del Turisme, als

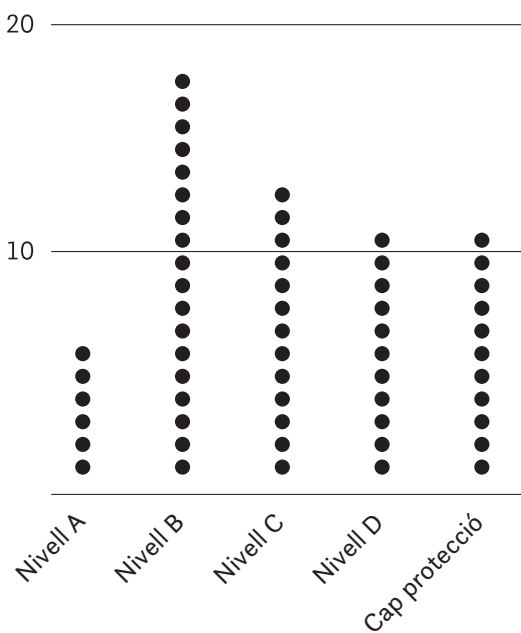
increments de volum respecte els edificis originals en virtut de l'aplicació dels drets d'edificabilitat tant propis de la nostra Ciutat, i, en menor ordre, als efectes de les privatitzacions propiciades per la Generalitat a partir de la modificació de la pròpia Llei del Patrimoni Cultural de 1993, amb la Llei Òmnibus. LLEI 5/2012.

Quadre 1: increment dels conflictes de patrimoni a Barcelona, 2006-2016 (fins a juny)

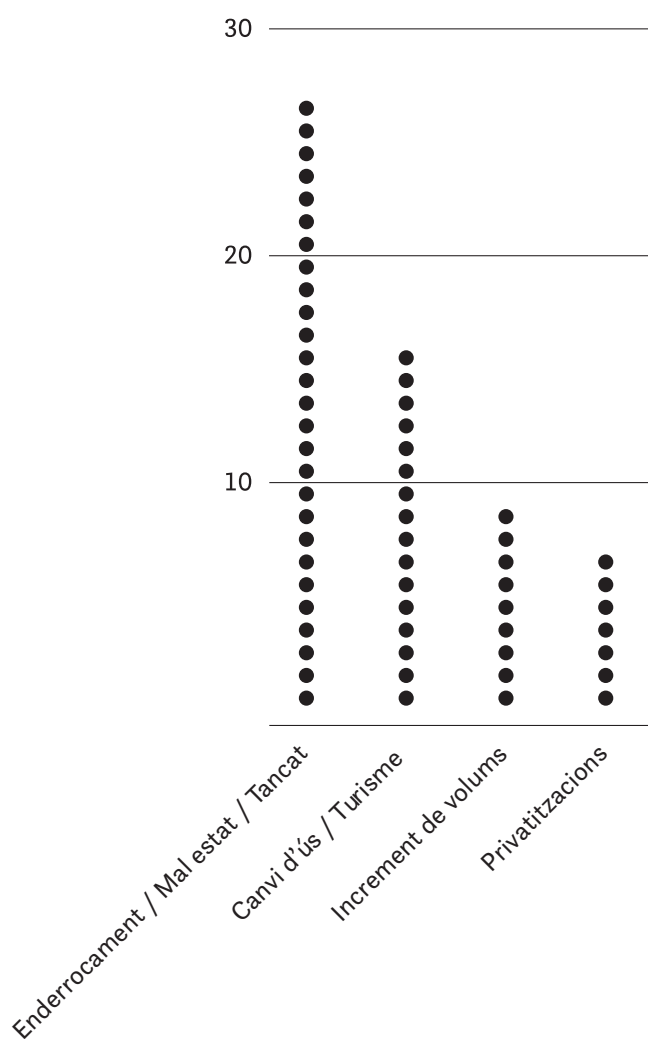
Quadre 2: conflictes de patrimoni per districte a Barcelona, 2006-2016 (fins a juny)

Quadre 3: conflictes per ordre de protecció patrimonial, 2006-2016 (fins a juny)

Mapa 1: distribució de conflictes de patrimoni a Barcelonal, 2006-2016 (fins a juny)

Quadre 4: conflictes de patrimoni per causa, 2006-2016 (fins a juny)*

* El concepte de Privatitzacions correspon al patrimoni catalogat nivell B i C, venut per la Generalitat arran de la Llei Òmnibus, que passa de ser un edifici públic buit o ocupat, a un edifici privat, per a convertir-se en Hotel o en habitatges de luxe, amb tot el que comporta. La classificació s'ha realitzat atenent a l'origen del conflicte, ja que moltes d'aquests privatitzacions estan encara en fase de projecte.

4.10 RESOLDRE ELS CONFLICTES URBANÍSTICS I DE PATRIMONI.

Un cop oberts els conflictes cal resoldre'ls, cosir les ferides i establir l'escenari urbà. Aquest és un dels reptes més complexos, donada la llarga durabilitat en el temps de les operacions urbanístiques i de les seves conseqüències. Tancar un conflicte generat una, dues o tres legislatures anteriors pot ser realment difícil i oneros per a les arques municipals. Precisament, una de les claus per resoldre aquest problema és la possibilitat de traspasar sostre edificable cap a altres àrees de la ciutat o àmbits metropolitans amb menys densitat i amb expectatives de creixement.

No pot abordar-se la solució als conflictes sense la disponibilitat d'un **Comissionat** i d'un **Servei de Patrimoni** amb capacitat i atributs legals i de gestió, per posar en marxa una pràctica preventiva basada en els processos de tempteig i retracte. Si més no, l'altre camí probablement més efectiu per evitar els conflictes és no crear-los, controlant la creació de més expectatives de negoci de les que ja tenen actualment els operadors econòmics. Per tant, la **política d'incentius a la inversió privada, entesa com a inversió** ha de conduir-se a través de convenis de forma controlada sense perdre la governabilitat.

Finalment, una altra de les ajudes per evitar la creació de nous conflictes és la de gestionar els processos de participació ciutadana des del primer dia. Tanmateix, es pot dir de la **Participació Ciutadana en les Comissions de Patrimoni** i, fonamentalment, la dels agents de la societat civil que, implicats en el mecenatge i la esponsorització, haurien d'integrar-se en la gestió del Patrimoni de la mà de l'**Agència Catalana del Patrimoni Cultural** de la Generalitat de Catalunya. Aquest camí de cooperació públic-privada, és l'encetada des de fa moltes dècades per la cultura del Patrimoni Europeu, sempre des d'un punt de vista de la gestió pública.

5

Conclusió

En síntesi, aquest Llibre Blanc del Patrimoni vol ser un crit d'alerta davant el progressiu deteriorament dels clàssics mecanismes de protecció que han format part de la cultura de la segona meitat del segle xx, mecanismes ara progressivament lliurats als interessos més neoliberals i de lliure mercat. Les especificitats de la condició de Barcelona, el fan encara més urgent si considerem, per una banda, la pressió turística i, per una altra, la legislació urbanística que imposa al Catàleg del Patrimoni de Barcelona una dependència dels drets reconeguts pel Pla General Metropolità (PGM), com a instrument de rang superior.

Per al redreçament d'aquesta situació s'aposta per un canvi en la **Cultura del Patrimoni** que atorgui sostenibilitat als béns patrimonials en els processos d'intervenció sobre la ciutat, que clarifiqui urbanísticament el rang de la Llei de Patrimoni, que desenvolupi una política cultural transversal i que co-responsabilitzi a la societat civil en la protecció i gestió del Patrimoni.

Per aquesta raó, es proposa la introducció de dràstiques transformacions en l'estructura política i organitzativa de l'Ajuntament de Barcelona, amb la creació d'una autoritat en aquesta matèria a partir del nomenament d'un **Comissionat de Patrimoni**, la reconstrucció d'un **Servei de Patrimoni**, dependent transversalment de Cultura i Urbanisme, i la creació de les **Oficines Territorials de Conservació i Rehabilitació del Patrimoni**.

Un canvi tant important en la Cultura del Patrimoni ha de confluïr, en primer lloc, en una nova formulació del Catàleg del Patrimoni de Barcelona des de l'òptica del segle XXI, i ha de permetre, seguidament, la **Declaració de Conjunts Urbanístics dels nuclis històrics de Barcelona**, tot revisant la seva política urbanística i dotant-los, alhora, d'instruments urbanístics d'àmbit metropolità, definint una política fiscal i de finançament, que incentivi el mecenatge i la inversió pública

en programes específics i transversals. **Una Gestió del Patrimoni**, basada en la proximitat, que substitueixi la vella política d'ajudes i/o subvencions per una nova política d'inversions públiques en conservació i rehabilitació, que incentivi les inversions privades i, alhora, que generi un important retorn econòmic públic en taxes i impostos.

És indubtable que la responsabilitat municipal no és única. Caldrà també una labor legislativa pròpia, la que atorgui la Carta Municipal en la línia encetada per París i Berlín, i elevar a instàncies parlamentàries, lleis que serveixin per a la preservació i conservació del nostre Patrimoni, derogant els articles de la Llei Òmnibus 5/2012, que han possibilitat la privatització del patrimoni públic, reelaborant la **Llei del Patrimoni Cultural Català (LPCC)**, i aprovant una nova **Llei d'Urbanisme**, que possibiliti la recuperació de plusvàlues generades per les inversions públiques a partir de la introducció del concepte del **Bé Comú**.

Només una política d'acció mancomunada, entre la cultura, la regulació dels usos i les activitats i una reglamentació de les lleis del lliure mercat, farà possible salvar els nostres nuclis històrics i conduir-los pel camí de la **Sostenibilitat**.

6

Annexos de bibliografia i documentació

Els Annexos de documentació estan dipositats en format .pdf, en un Drive públic, a disposició de qui els vulgui consultar. En especial, l'Annex 4 Cens de Conflictes Urbanístics i de Patrimoni, s'ha de dir que és un document viu que es va actualitzant periòdicament, i està a disposició dels Districtes i dels corresponents grups de Patrimoni locals.

- 1 BIBLIOGRAFIA I FONTS**
https://drive.google.com/open?id=oB_rFVty1u2WLcHFhVndsNWYwSWM
- 2 LEGISLACIÓ EN MATÈRIA DE PROTECCIÓ DEL PATRIMONI**
https://drive.google.com/open?id=oB_rFVty1u2WLWVFyVUhmSTFZZW8
- 3 PLANEJAMENT DE PROTECCIÓ DEL PATRIMONI DE BARCELONA**
https://drive.google.com/open?id=oB_rFVty1u2WLdUtEWjUcnk4VDA
- 4 CENS DE CONFLICTES URBANÍSTICS I DE PATRIMONI A BARCELONA**
https://drive.google.com/open?id=oB_rFVty1u2WLMUUoMEI1cFliUms
- 5 SITUACIÓ ACTUAL DEL PATRIMONI A BARCELONA**
https://drive.google.com/open?id=oB_rFVty1u2WLUVhNSTdjWDIzVnM
- 6 SITUACIÓ ACTUAL DEL PATRIMONI A ITÀLIA**
https://drive.google.com/open?id=oB_rFVty1u2WLUC1weIFWUy1XTWM
- 7 POLÍTICA DE PATRIMONI A FRANÇA**
https://drive.google.com/open?id=oB_rFVty1u2WLLXIKcUhTNE5zVnM
- 8 POLÍTICA DE PATRIMONI A LA GRAN BRETANYA**
https://drive.google.com/open?id=oB_rFVty1u2WLnVPRDN2XzRiUEU
- 9 PLA ESPECIAL DEL NUCLI HISTÒRIC DE SANT ANDREU**
https://drive.google.com/open?id=oB_rFVty1u2WLX2EzLVdJbmJNYTg
- 10 LA LLEI DEL SÒL I EL PATRIMONI**
https://drive.google.com/open?id=oB_rFVty1u2WLdkdXR3dDb3JTYoU
- 11 L'ÀREA DE REHABILITACIÓ INTEGRADA DE CIUTAT VELLA**
https://drive.google.com/open?id=oB_rFVty1u2WLYkwoUXd5UUUVIOEo
- 12 EL PATRIMONI ARQUEOLÒGIC**
https://drive.google.com/open?id=oB_rFVty1u2WLBVN4NnplMkZTTko
- 13 LA GESTIÓ DEL PATRIMONI A CIUTAT VELLA**
https://drive.google.com/folderview?id=oB_rFVty1u2WLVk5pRWtoTGQoTjg

Barcelona, 19 de juliol de 2016
El Grup de Patrimoni de Barcelona En Comú

